Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
ATHANASIA RANTOSE
přednesené dne 23. února 2021 [1]

Věc C-603/20 PPU

SS
proti
MCP

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Vrchní soud [Anglie a Wales], oddělení pro rodinné záležitosti, Spojené království)]

„Řízení o předběžné otázce – Naléhavé řízení o předběžné otázce – Prostor svobody, bezpečnosti a práva – Soudní spolupráce v občanských věcech – Nařízení (ES) č. 2201/2003 – Příslušnost, uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti – Článek 10 – Příslušnost v případech únosu dítěte – Dítě protiprávně přemístěné do třetího státu, kde získalo obvyklé bydliště – Nejlepší zájem dítěte – Časově neomezená příslušnost soudů členského státu, ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před svým protiprávním přemístěním“

I. Úvod

1. Dítě, děvčátko, britské státní příslušnosti, které mělo své obvyklé bydliště ve Spojeném království, bylo svou matkou protiprávně přemístěno do třetího státu, v projednávané věci do Indie, kde získalo obvyklé bydliště. Otec dítěte podal k britskému soudu návrh, kterým se domáhá, aby soud nařídil navrácení dítěte do Spojeného království a přiznal mu právo na styk s dítětem.

2. Je na základě článku 10 nařízení (ES) č. 2201/2003 [2] tento britský soud příslušný k rozhodnutí o takovém návrhu? To je podstatou předběžné otázky, již pokládá High Court of Justice (England & Wales), Family Division [Vrchní soud (Anglie a Wales), oddělení pro rodinné záležitosti, Spojené království].

3. V projednávané věci je tak třeba posoudit územní působnost a podmínky použití článku 10 tohoto nařízení.

4. V závěru své analýzy dospěji k závěru, že pokud bylo dítě uneseno a přemístěno do třetí země, jsou nadále bez časového omezení příslušné soudy členského státu, kde mělo toto dítě obvyklé bydliště bezprostředně před protiprávním přemístěním nebo zadržením, a to i v případě, kdy získalo obvyklé bydliště v dotyčné třetí zemi.

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. 2003, L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06 s. 243). Nařízení č. 2201/2003 je označováno rovněž jako „nařízení Brusel IIa“.

II. Právní rámec

A. Mezinárodní právo

5. Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí uzavřená v Haagu dne 19. října 1996 (dále jen „Haagská úmluva z roku 1996“) stanoví pravidla, jejichž cílem je zlepšit ochranu dětí v situacích s mezinárodním prvkem a předcházet rozporům mezi právními systémy signatářských států týkajícím se příslušnosti soudů, použitelného práva, uznávání a výkonu opatření na ochranu dětí.

6. Článek 7 této úmluvy stanoví:

„1. V případě protiprávního přemístění nebo zadržení dítěte zůstávají zachovány pravomoci orgánů smluvního státu, ve kterém dítě mělo obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením, až do té doby, než dítě získá obvyklé bydliště v jiném státě, a

a) osoba, instituce nebo jiný orgán mající právo péče souhlasily s přemístěním nebo zadržením, nebo

b) dítě bydlelo v tomto jiném státě nejméně po dobu jednoho roku poté, co osoba, instituce nebo jiný orgán, které mají právo péče, znaly nebo musely znát místo pobytu dítěte, nevznesly požadavek na navrácení během tohoto období a dítě se sžilo se svým novým prostředím.

2. Přemístění nebo zadržování dítěte se pokládá za protiprávní, jestliže:

a) porušuje práva péče náležící osobě, instituci nebo jinému orgánu, ať společně nebo samostatně, podle práva státu, ve kterém dítě mělo bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením, a

b) v době přemístění nebo zadržení byla tato práva skutečně vykonávána, buď společně či samostatně, anebo by byla vykonávána, kdyby nedošlo k přemístění nebo zadržení.

T[o]to práv[o] [péče] uveden[é] pod písmenem a) [může] vyplývat zejména ze zákona nebo ze soudního nebo správního rozhodnutí nebo z dohody mající právní účinek podle práva tohoto státu.

3. Pokud si orgány uvedené v odstavci 1 zachovávají své pravomoci, orgány smluvního státu, do kterého bylo dítě přemístěno anebo ve kterém bylo zadrženo, mohou přijímat pouze taková naléhavá opatření podle článku 11, která jsou nutná pro ochranu osoby nebo majetku dítěte.“

B. Unijní právo

1. Ustanovení týkající se vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie

7. Rozhodnutím (EU) 2020/135 ze dne 30. ledna 2020 o uzavření Dohody o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii[3] (dále jen „dohoda o vystoupení“) schválila Rada jménem Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii uvedenou dohodu, která je připojena k tomuto rozhodnutí[4].

3 – Úř. věst. 2020, L 29, s. 1.

4 – Úř. věst. 2020, L 29, s. 7.

8. Článek 86 dohody o vystoupení, nadepsaný „Věci projednávané Soudním dvorem Evropské unie“ ve svých odstavcích 2 a 3 uvádí:

„2. Soudní dvůr Evropské unie má i nadále pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se žádostí, které byly před koncem přechodného období předloženy soudy Spojeného království.

3. Pro účely této kapitoly se řízení před Soudním dvorem Evropské unie považuje za zahájené a žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se považují za předložené v okamžiku, kdy byl dokument zahajující řízení zaevidován soudní kanceláří Soudního dvora, nebo případně Tribunálu.“

9. V souladu s články 126 až 132 dohody o vystoupení se v přechodném období, které začíná dnem vstupu této dohody v platnost a skončilo dnem 31. prosince 2020, s výhradou jeho prodloužení, na Spojené království a ve Spojeném království i nadále uplatňuje použitelné právo Unie, a to za podmínek stanovených uvedenou dohodou.

2. Nařízení č. 2201/2003

10. Body 1, 2, 12, 21 a 33 odůvodnění nařízení č. 2201/2003 zní:

„(1) Evropské společenství si stanovilo za cíl vytvořit prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zajištěn volný pohyb osob. Proto přijímá Společenství mimo jiné opatření týkající se soudní spolupráce v občanskoprávních věcech, která jsou nezbytná k řádnému fungování vnitřního trhu.

(2) Evropská rada na zasedání v Tampere potvrdila zásadu vzájemného uznávání soudních rozhodnutí jako základ vytvoření skutečného soudního prostoru a jako prioritu určila právo na styk s dítětem.

[…]

(12) Pravidla pro určení příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti stanovená tímto nařízením jsou formulována s ohledem na nejlepší zájmy dítěte, zejména na blízkost. To znamená, že příslušným by měl být především soud členského státu, ve kterém má dítě své obvyklé bydliště, s výjimkou určitých případů změny bydliště dítěte, nebo soud určený dohodou nositelů rodičovské zodpovědnosti.

[…]

(21) Uznání a výkon rozhodnutí vydaných v členském státě by měly být založeny na zásadě vzájemné důvěry a důvody pro neuznání by měly být omezeny na nezbytné minimum.

[…]

(33) Toto nařízení ctí základní práva a zachovává zásady Listiny základních práv Evropské unie. Zejména se snaží zajistit dodržování základních práv dítěte stanovených v článku 24 Listiny základních práv Evropské unie.“

11. Článek 1 tohoto nařízení, nadepsaný „Oblast působnosti“, který je obsažen v kapitole I uvedeného nařízení, nadepsané „Oblast působnosti a definice“, v odstavcích 1 a 2 stanoví:

„1. Toto nařízení se bez ohledu na druh soudu vztahuje na občanskoprávní věci týkající se

[…]

b) přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti.

2. Věci uvedené v odst. 1 písm. b) se mohou zejména týkat

a) práva péče o dítě a práva na styk s dítětem;

[…]“

12. Článek 2 téhož nařízení, nadepsaný „Definice“, který je rovněž obsažen v uvedené kapitole I, stanoví:

„Pro účely tohoto nařízení:

[…]

3) ‚členským státem‘ se rozumí všechny členské státy s výjimkou Dánska;

[…]

7) ‚rodičovskou zodpovědností‘ se rozumějí veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena [soudním] rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou. Tento pojem zahrnuje především právo péče o dítě a právo na styk s dítětem;

[…]

11. ‚neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením‘ se rozumí odebrání [přemístění] nebo zadržení dítěte,

a) kterým je porušováno právo péče o dítě vyplývající ze soudního rozhodnutí, ze zákona nebo z právně závazné dohody podle právních předpisů členského státu, ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před odebráním [přemístěním] nebo zadržením,

a

b) za předpokladu, že v době odebrání [přemístění] nebo zadržení bylo skutečně vykonáváno právo péče o dítě, ať společně nebo samostatně, nebo by toto právo bylo vykonáváno, kdyby k odebrání [přemístění] nebo zadržení nedošlo. Péče o dítě se považuje za vykonávanou společně v případě, kdy podle rozhodnutí nebo ze zákona jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti nemůže rozhodnout o místě bydliště dítěte bez souhlasu jiného nositele rodičovské zodpovědnosti.“

13. Kapitola II nařízení č. 2201/2003, nadepsaná „Příslušnost“, upravuje v oddíle 2, obsahujícím články 8 až 15, pravidla příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti.

14. Článek 8 tohoto nařízení, nadepsaný „Obecná příslušnost“, stanoví:

„1. Soudy členského státu jsou příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.

2. Odstavec 1 platí s výhradou článků 9, 10 a 12.“

15. Článek 10 uvedeného nařízení, nadepsaný „Příslušnost v případech únosu dítěte“, zní:

„V případech neoprávněného odebrání [protiprávního přemístění] nebo zadržení dítěte jsou soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením, příslušné do doby, kdy dítě získá obvyklé bydliště v jiném členském státě, a

a) každá osoba, orgán nebo jiný subjekt mající právo péče o dítě dá souhlas k odebrání [přemístění] nebo zadržení

nebo

b) dítě mělo bydliště v jiném členském státě po dobu nejméně jednoho roku poté, co se osoba, orgán nebo jiný subjekt mající právo péče o dítě dozvěděla nebo se měla dozvědět místo, kde se dítě nachází, dítě si ve svém novém prostředí zvyklo a byla splněna nejméně jedna z těchto podmínek:

i) do jednoho roku poté, kdy se nositel práva péče o dítě dozvěděl nebo se měl dozvědět místo pobytu dítěte, nebyla podána žádost o navrácení dítěte u příslušných orgánů členského státu, kam bylo dítě odebráno [přemístěno] nebo kde je zadržováno;

ii) žádost o navrácení dítěte podaná nositelem práva péče o dítě byla vzata zpět a ve lhůtě stanovené v bodě i) nebyla podána nová žádost;

iii) věc projednávaná u soudu v členském státě, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením, byla uzavřena podle čl. 11 odst. 7;

iv) soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením, vydaly rozhodnutí o právu péče o dítě, které neobsahuje navrácení dítěte.“

16. Článek 12 téhož nařízení, nadepsaný „Pokračování příslušnosti“, stanoví:

„1. Soudy členského státu příslušné podle článku 3 rozhodovat o návrhu na rozvod, rozluku nebo na prohlášení manželství za neplatné jsou příslušné rozhodovat o každé věci týkající se rodičovské zodpovědnosti spojené s tímto návrhem v případě,

a) že alespoň jeden z manželů má rodičovskou zodpovědnost k dítěti

a

b) manželé a nositelé rodičovské zodpovědnosti v době zahájení řízení příslušnost soudů výslovně či jiným jednoznačným způsobem přijali a je to v zájmu dítěte.

[…]

3. Soudy členského státu jsou příslušné k rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti i v jiných řízeních, než která jsou uvedena v odstavci 1, v případě, že

a) dítě má silný vztah k tomuto členskému státu, zejména z toho důvodu, že jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti má v tomto členském státě obvyklé bydliště nebo dítě je státním příslušníkem tohoto členského státu,

a

b) všechny strany řízení v době zahájení řízení příslušnost soudů výslovně či jiným jednoznačným způsobem přijaly a je to v zájmu dítěte.

4. V případě, že dítě má své obvyklé bydliště na území třetího státu, který není smluvní stranou [Haagské úmluvy z roku 1996], považuje se soudní příslušnost podle tohoto článku za příslušnost v zájmu dítěte, zejména pokud se zjistí nemožnost konání řízení v daném třetím státě."

17. Článek 14 nařízení č. 2201/2003, nadepsaný „Zbytková soudní příslušnost", zní:

„Není-li žádný soud některého členského státu příslušný na základě článků 8 až 13, určí se příslušnost v každém členském státě v souladu s právem tohoto státu."

C. Právo Spojeného království

18. Příslušnost soudů Anglie a Walesu k rozhodování ve věcech rodičovské zodpovědnosti upravují články 1 až 3 Family Law Act 1986 (zákon o rodině z roku 1986).

III. Spor v původním řízení a předběžná otázka

19. P (dále jen „dítě") je britská státní příslušnice, které byly ke dni vydání předkládacího rozhodnutí 3 roky a 4 měsíce. Rodiče dítěte, kteří nejsou sezdáni, ale vykonávají vůči němu společně rodičovskou zodpovědnost, jsou indickými státními příslušníky a držiteli povolení k pobytu ve Spojeném království.

20. MCP, matka dítěte (dále jen „matka") tvrdí, že ona a její dítě byly vystaveny týrání ze strany SS, otce dítěte (dále jen „otec"), a že v listopadu 2017 uprchla na čtyři měsíce s dítětem do Indie, protože ve Spojeném království neměla žádnou pomoc. Po dalších případech domácího násilí matka podle svého tvrzení v říjnu 2018 znovu uprchla s dítětem do Indie.

21. V dubnu 2019 se s dítětem dočasně, na dobu méně než dvou týdnů, vrátila do Spojeného království, jelikož podle indických předpisů o přistěhovalectví nemělo dítě povolení zůstat v Indii déle než 180 dní. Od dubna 2019 pobývá dítě podle tvrzení matky bez přerušení v Indii. Matka dále uvádí, že se vrátila žít do Spojeného království a dítě zanechala u jeho babičky z matčiny strany.

22. Otec uzavřel sňatek s jinou ženou a má další dítě. Dítě, o které se jedná ve věci v původním řízení, neviděl od roku 2018 a přál by si, aby s ním děvčátko bydlelo, nebo podpůrně aby mu s ním byl umožněn styk.

23. Dne 26. listopadu 2019 podala matka návrh na vydání rozhodnutí o konkrétní otázce („specific issue order") k Family Court in Chelmsford (soud pro rodinné věci v Chelmsfordu, Spojené království), kterým se domáhala vydání „povolení ke změně státu příslušnosti dítěte" („permission to change jurisdiction of the child"). Z usnesení vydaného na základě tohoto návrhu vyplývá, že se uvedený soud považoval s ohledem na obvyklé bydliště dítěte za příslušný.

24. Dne 26. srpna 2020 podal otec návrh k High Court of Justice (England & Wales), Family Division [Vrchní soud (Anglie a Wales), oddělení pro rodinné záležitosti, Spojené království], tedy k předkládajícímu soudu, kterým se domáhal zejména toho, aby soud nařídil navrácení dítěte do Spojeného království a přiznal mu právo na styk s dítětem.

25. V projednávané věci má předkládající soud rozhodnout o návrzích matky a otce uvedených v bodech 23 a 24 tohoto stanoviska.

26. Předkládající soud zdůrazňuje, že i když přihlédne ke všem argumentům vzneseným matkou, naplňuje její jednání s velkou pravděpodobností znaky protiprávního přemístění dítěte do Indie nebo jeho protiprávního zadržení v Indii.

27. Vzhledem k tomu, že byla vznesena otázka jeho příslušnosti k rozhodnutí ve věci v původním řízení, vyjadřuje předkládající soud v tomto směru pochybnosti, přičemž uvádí, že nařízení č. 2201/2003, jež má přímý účinek a má přednost před britským právem, je aktem, který musí být podle článků 1 až 3 zákona o rodině z roku 1986 použit v první řadě. Mimoto se uvedený soud domnívá, že ačkoli byl dítěti na jednání dne 7. září 2020 ustanoven poručník, není tato okolnost z hlediska jeho příslušnosti k rozhodnutí ve věci v původním řízení relevantní.

28. Předkládající soud uvádí, že ke dni 26. srpna 2020, kdy k němu otec podal návrh, pobývalo dítě již 22 měsíců v Indii, kde žilo se svou babičkou z matčiny strany, a že během této doby děvčátko strávilo dva týdny ve Spojeném království, a to v dubnu 2019. Ke dni 26. srpna 2020 tak bylo podle něj dítě plně začleněno do rodinného a sociálního prostředí v Indii. Z toho předkládající soud dovozuje, že k uvedenému dni mělo dítě obvyklé bydliště v Indii, a proto není na základě článku 8 nařízení č. 2201/2003 dána jeho příslušnost k rozhodnutí ve věci v původním řízení.

29. Navíc podle předkládajícího soudu matka do 26. srpna 2020 nikdy jednoznačným způsobem nepřijala příslušnost anglických soudů k rozhodnutí o otázkách týkajících se rodičovské zodpovědnosti k dítěti. V důsledku toho má předkládající soud za to, že není příslušný ani na základě článku 12 nařízení č. 2201/2003.

30. Pokud jde o článek 10 tohoto nařízení, z doslovného výkladu podle předkládajícího soudu vyplývá, že tento článek se týká vztahů mezi soudy dvou členských států. Tento výklad je podle něj obsažen v bodě 4.2.1.1. praktického průvodce pro uplatňování nařízení Brusel IIa vydaného Evropskou komisí [5] (dále jen „praktický průvodce“). Předkládající soud nicméně podotýká, že podle rozsudku Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [Odvolací soud (Anglie a Wales) (občanskoprávní oddělení), Spojené království] ze dne 29. července 2014 má uvedený článek 10 celosvětovou působnost [6].

31. Konečně Soudní dvůr v bodě 33 rozsudku UD [7] rozhodl, v souladu se stanoviskem generálního advokáta H. Saugmandsgaarda Øe [8], že ze znění článků 9, 10 a 15 nařízení č. 2201/2003 nutně vyplývá, že jejich uplatňování závisí na případném sporu o příslušnost mezi soudy několika členských států. Tato úvaha však podle zmíněného soudu není nutně nezbytná pro účely rozhodnutí sporu v této věci, takže ji lze považovat za pouhé *obiter dictum*.

32. Předkládající soud je tak toho názoru, že jeho příslušnost k rozhodnutí ve věci v původním řízení závisí na územní působnosti článku 10 nařízení č. 2201/2003, jehož výklad podle něj není jasný.

33. Za těchto podmínek se High Court of Justice (England and Wales), Family Division [Vrchní soud (Anglie a Wales), oddělení pro rodinné záležitosti] rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je zachována příslušnost členského státu dle článku 10 nařízení [č. 2201/2003] bez časového omezení, pokud dítě, které má obvyklé bydliště v tomto členském státě, bylo neoprávněně odebráno [protiprávně přemístěno] do třetí země nebo protiprávně zadrženo ve třetí zemi, v níž v důsledku takového odebrání [přemístění] (nebo zadržení) po uplynutí příslušné doby získalo obvyklé bydliště?“

5 – Tento průvodce je dostupný na internetové stránce https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/f7d39509-3f10-4ae2-b993-53ac6b9f93ed

6 – K dispozici v elektronické podobě na adrese http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2014/1101.html

7 – Rozsudek ze dne 17. října 2018 (C-393/18 PPU, dále jen „rozsudek UD“, EU:C:2018:835).

8 – Stanovisko ve věci UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749, poznámka pod čarou 4).

IV. K naléhavému řízení

34. Podáním došlým dne 16. listopadu 2020 požádal předkládající soud o projednání této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení podle článku 107 jednacího řádu Soudního dvora. Na podporu této žádosti předkládající soud uvedl, že v důsledku plynutí času by mohlo dojít k vážné, či dokonce nenapravitelné újmě na vztahu mezi dítětem a jedním z jeho rodičů, v projednávané věci otcem, nebo rozvoji a začlenění dítěte do jeho rodinného a sociálního prostředí.

35. Pátý senát Soudního dvora dne 2. prosince 2020 na návrh soudce zpravodaje a po vyslechnutí generálního advokáta rozhodl, že žádosti předkládajícího soudu vyhoví.

36. Písemná vyjádření podali otec, matka, jakož i Komise. Všichni uvedení přednesli rovněž ústní vyjádření na jednání konaném dne 4. února 2021.

V. Analýza

37. Na úvod podotýkám, že podle článku 86 dohody o vystoupení, která vstoupila v platnost 1. února 2020, má Soudní dvůr Evropské unie i nadále pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se žádostí, které byly před koncem přechodného období předloženy soudy Spojeného království. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce došla kanceláři Soudního dvora dne 16. listopadu 2020. Soudní dvůr je tak nadále příslušný o ní rozhodnout.

38. Podstatou předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 10 nařízení č. 2201/2003 vykládán v tom smyslu, že pokud bylo dítě uneseno do třetí země, jsou nadále bez časového omezení příslušné soudy členského státu, kde mělo toto dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením, a to i v případě, že získalo obvyklé bydliště v dotyčné třetí zemi.

A. K článku 10 nařízení č. 2201/2003

1. Úvodní poznámky

a) K územní působnosti nařízení č. 2201/2003

39. V nařízení č. 2201/2003 není jeho územní působnost výslovně vymezena. Soudnímu dvoru byla položena otázka, zda se toto nařízení použije obecně jen na právní vztahy, které se týkají pouze členských států, nebo zda je lze použít i na vztahy týkající se třetích zemí.

40. Ve věci, ve které byl vydán rozsudek UD, jež se týkala případného sporu o příslušnost mezi členským státem, v projednávané věci Spojeným královstvím, a třetím státem, a sice Bangladéšskou lidovou republikou, tak posuzoval Soudní dvůr svou pravomoc zodpovědět otázky, jež mu byly položeny, týkající se zejména čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003.

41. V tomto ohledu Soudní dvůr nejprve uvedl, že článek 1 tohoto nařízení, který vymezuje oblast jeho působnosti, uvádí občanskoprávní věci, na které se uvedené nařízení vztahuje, a občanskoprávní věci, na něž se nevztahuje, přičemž neodkazuje na žádné omezení územní působnosti uvedeného nařízení[9]. Poté Soudní dvůr dodal, že pokud jde o čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003, toto ustanovení stanoví, že

9 – Rozsudek UD, bod 31.

soudy členského státu jsou příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu, a že nic ve znění tohoto ustanovení nenaznačuje, že uplatnění obecného pravidla o příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti, kterou upravuje, je vázáno na podmínku existence právního vztahu týkajícího se několika členských států [10].

42. Soudní dvůr následně rozhodl, že čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 se liší od pravidel pro uznávání a výkon rozhodnutí stanovených v tomto nařízení, které se vztahuje pouze na uznání rozhodnutí vydaných soudem některého členského státu [11]. Konečně Soudní dvůr uvedl, že jednotná pravidla pro určování příslušnosti obsažená v uvedeném nařízení se nemají použít pouze na situace, ve kterých existuje skutečná a dostatečná vazba na fungování vnitřního trhu a které se již pojmově týkají několika členských států, i když sjednocení pravidel pro určení soudní příslušnosti provedené tímto nařízením má samo o sobě zcela jistě za cíl odstranit překážky fungování vnitřního trhu, které mohou vyplynout z rozdílnosti vnitrostátních právních předpisů v této oblasti [12].

43. V závěru své analýzy Soudní dvůr konstatoval, že pravidlo obecné příslušnosti upravené v čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 lze použít na spory týkající se vztahů mezi soudy pouze jednoho členského státu a třetí země, a nikoli pouze vztahů mezi soudy různých členských států, a že Soudní dvůr má tedy pravomoc zodpovědět položené otázky [13].

44. Z judikatury Soudního dvora tak jasně vyplývá, že uplatňování čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 se může týkat právních vztahů zahrnujících třetí země, nehledě na skutečnost, že ve znění tohoto ustanovení tyto země nikde zmíněny nejsou.

b) Ke vztahům mezi články 8 a 10 nařízení č. 2201/2003

45. Jak vyplývá z jeho nadpisu, článek 8 nařízení č. 2201/2003 stanoví obecné pravidlo příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti. Článek 10 tohoto nařízení, týkající se rovněž oblasti rodičovské zodpovědnosti, pak stanoví zvláštní pravidlo příslušnosti v případech mezinárodního únosu dítěte.

46. V projednávané věci předkládající soud ve svém rozhodnutí uvádí, že jednání matky naplňuje velmi pravděpodobně znaky protiprávního přemístění dítěte do Indie nebo jeho protiprávního zadržení v Indii. V tom případě je podle mého názoru nepochybné, že je třeba použít pouze článek 10 nařízení č. 2201/2003.

47. Článek 8 odst. 2 tohoto nařízení totiž stanoví, že odstavec 1 tohoto článku „platí s výhradou článků 9, 10 a 12“. Jinak řečeno, článek 10 uvedeného nařízení představuje zvláštní pravidlo příslušnosti, které jakožto *lex specialis* má v situacích, které konkrétně upravuje, tedy v případě únosu dítěte, přednost před čl. 8 odst. 1 téhož nařízení [14].

48. Z uvedeného vyplývá, že pokud jde o rodičovskou zodpovědnost v případě protiprávního přemístění nebo zadržení dítěte, uplatní se pro účely určení příslušnosti soudů členských států pouze článek 10 nařízení č. 2201/2003.

10 – Rozsudek UD, bod 32.

11 – Rozsudek UD, body 34 a 35.

12 – V tomto smyslu viz rozsudek UD, bod 40.

13 – Rozsudek UD, body 41 a 42.

14 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. září 2018, Rudigier (C-518/17, EU:C:2018:757, bod 52 a citovaná judikatura).

2. K rozsahu působnosti článku 10 nařízení č. 2201/2003 v případě únosu dítěte do třetí země

49. Je třeba posoudit rozsah působnosti článku 10 nařízení č. 2201/2003 v případě, kdy bylo dítě, jež mělo obvyklé bydliště v členském státě, protiprávně přemístěno do třetí země, kde získalo obvyklé bydliště, jako je tomu ve věci v původním řízení.

50. V tomto ohledu z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že z hlediska výkladu ustanovení unijního práva je třeba vzít v úvahu nejen jeho znění, ale i jeho kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí [15].

a) Znění článku 10 nařízení č. 2201/2003

51. Článek 10 nařízení č. 2201/2003 stanoví, že v případech neoprávněného odebrání [protiprávního přemístění] nebo zadržení dítěte jsou soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením, příslušné do doby, kdy dítě získá obvyklé bydliště v jiném členském státě, a jsou splněny určité podmínky stanovené v tomto článku.

52. Uvedený článek by bylo možné na první pohled chápat v tom smyslu, že se použije, pouze pokud bylo dítě uneseno do jiného členského státu [16]. Takový výklad však nepovažuji za správný. Tento článek se totiž skládá ze dvou oddělených částí, přičemž rozhodným prvkem je výraz *„jsou […] příslušné do doby“*. Článek 10 nařízení č. 2201/2003 je tedy nutné chápat následovně.

53. Pokud mělo dítě obvyklé bydliště v členském státě, jako je tomu v případě dítěte, o které se jedná ve věci v původním řízení, jsou soudy tohoto členského státu příslušné *do doby, kdy* dítě získá obvyklé bydliště v *jiném členském státě*. Jelikož je zde uveden pouze jiný členský stát, lze z toho podle mého názoru dovozovat, že pokud bylo dítě protiprávně přemístěno do *třetí země* nebo je protiprávně zadržováno ve *třetí zemi*, *jsou nadále příslušné* soudy členského státu, kde mělo toto dítě obvyklé bydliště.

54. Domnívám se, že ačkoli článek 10 nařízení č. 2201/2003 zmiňuje pouze členské státy, upravuje i právní vztahy týkající se třetí země, v tom smyslu, že takové vztahy nemohou zakládat přechod příslušnosti na soudy třetí země. Skutečnost, že dítě získalo ve třetí zemi obvyklé bydliště, je irelevantní, jelikož s ohledem na znění článku 10 tohoto nařízení je podstatné, že nezískalo obvyklé bydliště v jiném členském státě.

55. Z uvedeného vyplývá, že na rozdíl od situace zahrnující dva členské státy jsou soudy členského státu, kde mělo dítě své obvyklé bydliště před únosem do třetí země, nadále příslušné bez časového omezení (*perpetuatio fori*).

56. Jinak řečeno, s ohledem na znění článku 10 nařízení č. 2201/2003 neexistuje „mezera v zákoně“ v situaci, kdy bylo dítě protiprávně přemístěno do *třetí země* nebo je protiprávně zadržováno ve *třetí zemi*. Vzhledem k tomu, že dítě nebylo uneseno do jiného členského státu, jsou k rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti k tomuto dítěti *stále* příslušné soudy členského státu jeho původu.

15 – Viz rozsudek ze dne 14. května 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (spojené věci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, bod 113 a citovaná judikatura).

16 – V tomto smyslu viz Pataut, É., a Gallant, E., „Article 10“, pod vedením Magnus, U., Mankowski, P., *Brussels II bis Regulation*, Otto Schmidt, Kolín nad Rýnem, 2017, s. 123, bod 3.

b) Kontext článku 10 nařízení č. 2201/2003

57. Výklad, podle kterého je v případě únosu dítěte do třetí země zachována bez časového omezení příslušnost soudů členského státu, kde mělo dítě obvyklé bydliště, potvrzuje podle mého názoru i kontext článku 10 nařízení č. 2201/2003.

58. Jak je totiž uvedeno v bodech 40 až 43 tohoto stanoviska, Soudní dvůr výslovně uznal, že čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003, upravující obecnou příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti, lze uplatnit i na právní vztahy týkající se třetích zemí.

59. Nevidím důvod, proč by měla být jiná ustanovení téhož nařízení, která upravují příslušnost soudů členského státu ve věcech rodičovské zodpovědnosti, mimo jiné článek 10 uvedeného nařízení, vykládána odlišně. Podle všeho totiž není logické, aby soud členského státu musel uplatnit čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003, pokud se právní vztahy týkají třetí země, avšak nikoli článek 10 tohoto nařízení, pokud jde o únos dítěte do třetí země.

60. Mimoto se domnívám, že jelikož článek 10 nařízení č. 2201/2003 představuje *lex specialis* ve vztahu k čl. 8 odst. 1 tohoto nařízení, pak pokud je posledně uvedené ustanovení použitelné na vztahy mezi soudy členského státu a soudy třetí země, je třeba učinit stejný závěr, pokud jde o uvedený článek 10.

61. Kromě toho podle judikatury Soudního dvora je nařízení č. 2201/2003 založeno, jak vyplývá z jeho bodů 2 a 21 odůvodnění, na zásadě vzájemného uznávání soudních rozhodnutí, které je základem vytvoření skutečného soudního prostoru, jakož i na zásadě vzájemné důvěry. Tato zásada ukládá každému z členských států, aby až na výjimečné okolnosti vycházel z toho, že všechny ostatní členské státy dodržují unijní právo, a zejména základní práva, která unijní právo uznává [17].

62. Skutečnost, že všechny členské státy v zásadě dodržují unijní právo, podle mého názoru odůvodňuje, aby byla v rámci uplatňování článku 10 nařízení č. 2201/2003 za určitých okolností uznána příslušnost soudů členského státu, do kterého bylo dítě uneseno a kde získalo obvyklé bydliště.

63. Naopak, pokud bylo dítě uneseno do třetí země, nelze spolupráci a vzájemnou důvěru zakotvené v unijním právu použít. To znamená, s ohledem na kontext článku 10 nařízení č. 2201/2003, že neexistuje odůvodnění pro uznání příslušnosti soudů takové třetí země, a to ani v případě, že v ní unesené dítě získalo obvyklé bydliště.

c) Cíle sledované článkem 10 nařízení č. 2201/2003

64. Podle bodu 12 odůvodnění nařízení č. 2201/2003 jsou pravidla pro určení příslušnosti, která toto nařízení stanoví, formulována s ohledem na nejlepší zájmy dítěte, zejména na blízkost. Z toho vyplývá, že toto nařízení vychází z pojetí, podle něhož musí být dána přednost nejlepšímu zájmu dítěte [18].

65. Podle bodu 33 jeho odůvodnění se uvedené nařízení snaží zajistit dodržování základních práv dítěte stanovených v článku 24 Listiny základních práv Evropské unie [19]. V tomto ohledu se v čl. 24 odst. 2 Listiny stanoví, že při všech činnostech týkajících se dětí, ať už uskutečňovaných veřejnými orgány nebo soukromými institucemi, musí být *prvořadým hlediskem* nejvlastnější zájem dítěte.

17 – Rozsudek ze dne 19. listopadu 2020, ZW (C-454/19, EU:C:2020:947, bod 49 a citovaná judikatura).

18 – Rozsudek ze dne 12. listopadu 2014, L (C-656/13, EU:C:2014:2364, bod 48 a citovaná judikatura).

19 – Rozsudek ze dne 11. července 2008, Rinau (C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, bod 51).

66. Obecným cílem nařízení č. 2201/2003 je v zájmu dítěte umožnit soudu, který je mu nejbližší, a který je tudíž nejlépe obeznámen s jeho situací a stavem jeho vývoje, aby přijal nezbytná rozhodnutí [20]. Článek 8 tohoto nařízení uskutečňuje tento cíl tím, že stanoví obecnou příslušnost ve prospěch soudů členského státu, ve kterém má dítě obvyklé bydliště [21].

67. Pokud jde o článek 10 uvedeného nařízení, bylo záměrem unijního normotvůrce chránit nejlepší zájem dítěte v konkrétním případě jeho protiprávního přemístění nebo zadržení. Soudní dvůr tak zdůraznil, že cílem tohoto nařízení je *odrazovat od únosů dětí* mezi členskými státy, a v případě únosu dosáhnout toho, aby bylo navrácení dítěte provedeno neprodleně. Soudní dvůr dodal, že protiprávní únos dítěte nesmí mít v zásadě za následek přechod příslušnosti ze soudů členského státu, ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před svým přemístěním, na soudy členského státu, do něhož se dítě dostalo, a to ani tehdy, když po únosu dítě v tomto druhém členském státu získalo obvyklé bydliště. Soudní dvůr měl proto za to, že podmínky uvedené v čl. 10 písm. a) a b) nařízení č. 2201/2003 je třeba vykládat restriktivně [22].

68. Soudní dvůr proto uvedl, že i když unesené dítě získalo obvyklé bydliště v jiném členském státě, jsou ve věcech rodičovské zodpovědnosti v zásadě nadále příslušné soudy členského státu, kde dítě pobývalo před svým únosem. Jinak řečeno, protiprávní jednání, tedy únos dítěte jedním z rodičů, nezakládá změnu soudu příslušného k rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti, a to z důvodu ochrany nejlepšího zájmu dotyčného dítěte.

69. Tento cíl jasně vyplývá i z přípravných prací k nařízení č. 2201/2003, podle kterých „skutečnost, že příslušnost automaticky následuje změnu obvyklého bydliště dítěte, představuje riziko, že bude příslušnost založena uměle na základě protiprávního jednání s cílem domoci se svěření dítěte do péče“ [23].

70. Těžko si lze podle mého názoru představit, že by cíl odrazovat od únosů dětí přestal být relevantní jen proto, že bylo dítě uneseno do třetí země. V opačném případě by totiž stačilo, aby se rodič, který unáší dítě, přestěhoval do třetí země, i bezprostředně sousedící s některým členským státem, aby článek 10 nařízení č. 2201/2003 přestal být použitelný. Dítě by tak bylo zbaveno práv přiznaných mu tímto nařízením, které má chránit jeho nejlepší zájem.

71. S ohledem na výše uvedené úvahy mám za to, že znění článku 10 nařízení č. 2201/2003, kontext tohoto článku a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí, vedou k závěru, podle kterého pokud bylo dítě, jež mělo obvyklé bydliště v některém členském státě, uneseno do třetí země, zůstává příslušnost soudů členského státu k rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti k tomuto dítěti zachována, a to bez časového omezení.

3. K relevantnosti skutečnosti, že dítě unesené do třetí země má občanství Unie

72. V projednávané věci svědčí pro navrhovaný výklad i skutečnost, že dítě bylo v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení britským státním příslušníkem a z tohoto titulu i občanem Unie.

20 – Rozsudek ze dne 9. listopadu 2010, Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, bod 84).

21 – Rozsudek ze dne 15. února 2017 W a V (C-499/15, EU:C:2017:118, bod 52).

22 – Rozsudek ze dne 1. července 2010, Povse (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, body 43 až 45), a usnesení ze dne 10. dubna 2018, CV (C-85/18 PPU, EU:C:2018:220, bod 51).

23 – Viz návrh nařízení Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 a změně nařízení (ES) č. 44/2001 ve věcech týkajících se výživného, předložený Komisí dne 3. května 2002 [COM(2002) 222 final, s. 12].

73. Podle ustálené judikatury Soudního dvora článek 20 SFEU přiznává každé osobě, která má státní příslušnost členského státu, status občana Unie, který je předurčen být základním statusem státních příslušníků členských států [24].

74. Občanství Unie přiznává každému občanu Unie základní a osobní právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených ve Smlouvě a v opatřeních přijatých k jejímu provedení [25].

75. V této souvislosti Soudní dvůr rozhodl, že článek 20 SFEU brání vnitrostátním opatřením, včetně rozhodnutí o odepření pobytu rodinných příslušníků občana Unie, jejichž účinkem je to, že občané Unie jsou připraveni o možnost skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z jejich statusu [26].

76. Domnívám se, že v takové věci, jako je věc v původním řízení, je třeba vycházet z této judikatury. Pokud by se totiž v případě únosu dítěte, jež má občanství Unie, do třetí země vycházelo z předpokladu, že k rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti k tomuto dítěti jsou příslušné soudy třetí země, došlo by ke zpřetrhání veškerých vazeb na unijní právo, přestože se dítě stalo obětí protiprávního přemístění nebo zadržení. Domnívám se přitom, že v důsledku takového protiprávního jednání nesmí být dítě zbaveno účinného využití práva, aby o rodičovské zodpovědnosti k němu rozhodl soud členského státu.

77. Článek 20 SFEU tak podle mého názoru potvrzuje příslušnost soudů členského státu, ve kterém mělo dítě, jež je občanem Unie, obvyklé bydliště před únosem do třetí země.

78. S ohledem na úplnou analýzu územní působnosti a podmínek použití článku 10 nařízení č. 2201/2003 zbývá ještě posoudit argumenty uplatněné na podporu tvrzení, že použitelnost tohoto článku je omezena pouze na členské státy.

4. K argumentům na podporu tvrzení, že použitelnost článku 10 nařízení č. 2201/2003 je omezena pouze na členské státy

79. Zaprvé předkládající soud podotýká, že v bodě 33 rozsudku UD Soudní dvůr uvedl, že na rozdíl od určitých ustanovení nařízení č. 2201/2003 týkajících se příslušnosti, jako jsou články 9, 10 a 15, z jejichž znění nutně vyplývá, že jejich uplatňování závisí na případném sporu o příslušnost mezi soudy několika členských států, ze znění čl. 8 odst. 1 tohoto nařízení nevyplývá, že toto ustanovení se omezuje na spory týkající se takovýchto sporů o příslušnost.

80. Tato skutečnost však podle mého názoru není rozhodující pro určení příslušnosti soudů členského státu v případě únosu dítěte do třetí země. Jedná se totiž o *obiter dictum* založené na odůvodnění *a contrario*. Takové odůvodnění má přitom z podstaty věci jen omezenou a relativní právní sílu, jelikož představuje pouze jeden z argumentů vznesených v rámci posouzení čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003. Navíc ve zmíněném rozsudku se Soudní dvůr nezabýval výkladem článku 10 tohoto nařízení, jelikož věc se netýkala únosu dítěte.

24 – Rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie) (C-836/18, EU:C:2020:119, bod 35 a citovaná judikatura).

25 – Rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie) (C-836/18, EU:C:2020:119, bod 36 a citovaná judikatura).

26 – Rozsudek ze dne 27. února 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel či manželka občana Unie) (C-836/18, EU:C:2020:119, bod 37 a citovaná judikatura).

81. Zadruhé předkládající soud odkazuje na praktického průvodce, který podle něj uvádí, že územní působnost článku 10 nařízení č. 2201/2003 je omezena na členské státy. V tomto ohledu uvedený soud zmiňuje bod 4.2.1.1 průvodce, podle kterého „[s] cílem odrazovat rodiče od únosů dětí mezi členskými státy článek 10 zajišťuje, že soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště před neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením (‚členský stát původu‘), jsou příslušné rozhodovat ve věci samé i posléze. Příslušnost může být soudům nového členského státu (‚dožádaný členský stát‘) přiznána pouze za velmi přísných podmínek“.

82. Podotýkám však na jedné straně, že v praktickém průvodci se Komise nezabývala situací únosu dítěte do třetí země. Na druhé straně, a v každém případě, tento dokument sice představuje užitečný nástroj pro výklad nařízení č. 2201/2003, není však právně závazný, a Soudní dvůr jím tedy není při výkladu tohoto nařízení vázán [27].

83. Zatřetí předkládající soud tvrdí, že dalším důvodem, proč má být článek 10 nařízení č. 2201/2003 vykládán v tom smyslu, že jeho územní působnost je omezena na členské státy, je skutečnost, že v opačném případě by byl členský stát původu příslušný navždy. Tento členský stát by tak podle předkládajícího soudu měl z hlediska své příslušnosti vůči třetí zemi silnější postavení než vůči jinému členskému státu [28], což by podle předkládajícího soudu bylo stěží pochopitelné.

84. S touto analýzou nesouhlasím. Jak již bylo uvedeno v bodě 61 tohoto stanoviska, nařízení č. 2201/2003 je založeno na spolupráci a vzájemné důvěře mezi soudy členských států, které umožňují za určitých podmínek přechod příslušnosti mezi těmito soudy. Vzhledem k tomu, že spolupráce a vzájemná důvěra předpokládány nejsou, pokud jde o soudy třetí země, je podle mého názoru zcela odůvodněné a slučitelné s tímto nařízením, že soudy členského státu, v němž mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před únosem do třetí země, jsou i nadále příslušné na neomezenou dobu, s cílem zajistit ochranu nejlepšího zájmu dítěte.

85. Začtvrté by bylo možné tvrdit, že v případě únosu dítěte do třetí země není nařízení č. 2201/2003 použitelné, a že je tedy třeba uplatnit Haagskou úmluvu z roku 1996, jejíž článek 7 má velmi podobné znění jako článek 10 tohoto nařízení. Podmínkou uplatnění této úmluvy však je, že k ní dotyčná třetí země přistoupila. V projednávané věci přitom Indie není smluvní stranou uvedené úmluvy. Z toho důvodu není namístě v projednávané věci samostatně posuzovat vzájemný soulad nařízení č. 2201/2003 a Haagské úmluvy z roku 1996 [29]. Pouze podotýkám, že tato věc ukazuje, že pokud mělo dítě své obvyklé bydliště v členském státě bezprostředně před únosem, nepoužití článku 10 nařízení č. 2201/2003 nebude vždy možné nahradit použitím článku 7 Haagské úmluvy z roku 1996.

86. Zapáté, pokud není použitelná Haagská úmluva z roku 1996, je podle předkládajícího soudu třeba vycházet buď z dvoustranné úmluvy mezi dotyčným členským státem a dotyčnou třetí zemí, nebo z vnitrostátních pravidel daného členského státu o příslušnosti soudů, na základě článku 14 nařízení č. 2201/2003. V případě únosu do třetí země však nelze předpokládat, že tato vnitrostátní pravidla nutně zajišťují stejnou nebo vyšší úroveň ochrany nejlepšího zájmu dítěte než nařízení č. 2201/2003. V projednávané věci tak předkládající soud uvádí, že články 1 až 3 zákona o rodině z roku 1986 nestanoví doplňující kritéria pro určení příslušnosti oproti kritériím stanoveným v uvedeném nařízení.

27 – Viz obdobně rozsudek ze dne 8. května 2019, Inspecteur van de Belastingdienst (C-631/17, EU:C:2019:381, bod 41).

28 – V rozsahu, v němž článek 10 nařízení č. 2201/2003 připouští za určitých podmínek přechod příslušnosti mezi soudy jednotlivých členských států.

29 – Článek 52 odst. 3 Haagské úmluvy z roku 1996 stanoví, že „[d]ohody, které budou uzavřeny jedním nebo více smluvními státy o věcech upravených touto úmluvou, nemají vliv na použití ustanovení této úmluvy ve vztahu těchto států k jiným smluvním státům“. Toto ustanovení tak podle mého názoru znamená, že pokud se právní vztahy týkají členského státu a třetí země, která je smluvní stranou této úmluvy, má úmluva přednost před nařízením č. 2201/2003.

87. Zašesté na ústním jednání matka a Komise tvrdily, že pokud by měla být v případě únosu dítěte do třetí země zachována bez časového omezení příslušnost soudů členského státu, kde mělo dítě obvyklé bydliště, mohlo by dojít ke střetu se soudy této třetí země, ke kterým by jeden z rodičů podal žalobu a které by neuznaly příslušnost unijního soudu.

88. Nicméně na jedné straně tento problém existuje i v rámci uplatňování čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003. To však nebránilo Soudnímu dvoru, aby v rozsudku UD uznal, že toto ustanovení lze použít na spory týkající se vztahů mezi soudy členského státu a soudy třetí země. Na druhé straně je případný střet mezi soudy členského státu a soudy třetí země vlastní unijním právním pravidlům, která mají celosvětovou působnost. Takový možný střet nepovažuji za skutečnost dostatečnou pro to, aby bylo dítě v případě únosu do třetí země zbaveno ochrany jeho nejlepšího zájmu.

89. Žádný z argumentů tudíž podle mého názoru není takové povahy, aby zpochybnil výklad článku 10 nařízení č. 2201/2003, podle kterého, pokud bylo dítě uneseno do třetí země, jsou k rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti k tomuto dítěti nadále bez časového omezení příslušné soudy členského státu, kde mělo toto dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením, a to i v případě, kdy získalo obvyklé bydliště v dotyčné třetí zemi.

B. K článku 12 nařízení č. 2201/2003

90. Pro případ, že se Soudní dvůr s touto analýzou neztotožní a dospěje k závěru, že použitelnost článku 10 nařízení č. 2201/2003 je omezena na právní vztahy týkající se pouze členských států, je třeba posoudit, zda by článek 12 tohoto nařízení nicméně umožnil svěřit soudům členského státu příslušnost k rozhodování v takové věci, jako je věc dotčená v původním řízení.

91. V tomto ohledu čl. 12 odst. 3 uvedeného nařízení stanoví, že soudy členského státu jsou příslušné k rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti „v jiných řízeních, než která jsou uvedena v odstavci 1“ téhož článku, v případě, že dítě má silný vztah k tomuto členskému státu, zejména z toho důvodu, že jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti má v tomto členském státě obvyklé bydliště nebo dítě je státním příslušníkem uvedeného členského státu, a všechny strany řízení v době zahájení řízení příslušnost soudů výslovně či jiným jednoznačným způsobem přijaly a je to v nejlepším zájmu dítěte. Odstavec 1 téhož článku uvádí, že soudy členského státu příslušné podle článku 3 tohoto nařízení rozhodovat o návrhu na rozvod, rozluku nebo na prohlášení manželství za neplatné jsou příslušné rozhodovat o každé věci týkající se rodičovské zodpovědnosti spojené s tímto návrhem, jsou-li splněny tímto ustanovením stanovené podmínky [30].

92. Článek 12 odst. 3 nařízení č. 2201/2003 tak vyžaduje, aby byla prokázána existence výslovné nebo přinejmenším jednoznačné shody ohledně uvedeného pokračování příslušnosti mezi všemi účastníky řízení, a to nejpozději ke dni, kdy je návrh na zahájení řízení nebo jiná obdobná písemnost podán ke zvolenému soudu [31].

93. V projednávané věci předkládající soud uvádí, že dítě má své obvyklé bydliště v Indii. Zároveň však předkládající soud uvádí, že ke dni, kdy mu byla věc předložena, tedy k 26. srpnu 2020, matka nikdy výslovně ani žádným jiným jednoznačným způsobem nepřijala příslušnost britského soudu k rozhodnutí o otázkách rodičovské zodpovědnosti k dítěti. Domnívám se tak, že čl. 12 odst. 3 nařízení č. 2201/2003 není v takové věci, jako je věc v původním řízení, použitelný.

30 – Rozsudek ze dne 12. listopadu 2014, L (C-656/13, EU:C:2014:2364, bod 39).

31 – Rozsudek ze dne 12. listopadu 2014, L (C-656/13, EU:C:2014:2364, bod 56).

94. Kromě toho čl. 12 odst. 4 tohoto nařízení stanoví, že v případě, že dítě má své obvyklé bydliště na území třetí země, která není smluvní stranou Haagské úmluvy z roku 1996, považuje se soudní příslušnost podle článku 12 za příslušnost v zájmu dítěte, zejména pokud se zjistí nemožnost konání řízení v dané třetí zemi. Vzhledem k tomu, že však všechny zúčastněné strany výslovně či jiným jednoznačným způsobem nepřijali příslušnost předkládajícího soudu, mám v každém případě za to, že se toto ustanovení neuplatní ani v takové věci, jako je věc v původním řízení.

95. Pro případ, že Soudní dvůr dospěje k závěru, že články 10 a 12 nařízení č. 2201/2003 nejsou v projednávané věci použitelné, mám za to, že by s ohledem na body 41 a 42 rozsudku UD neměl tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce odmítnout jako nepřípustnou, ale měl by se prohlásit nepříslušným.

VI. Závěry

96. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžnou otázku předloženou High Court of Justice (England & Wales), Family Division [Vrchní soud (Anglie a Wales), oddělení pro rodinné záležitosti, Spojené království] takto:

„Článek 10 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že pokud bylo dítě uneseno do třetí země, jsou k rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti k tomuto dítěti nadále bez časového omezení příslušné soudy členského státu, kde mělo toto dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním [protiprávním přemístěním] nebo zadržením, a to i v případě, kdy dítě získalo obvyklé bydliště v dotyčné třetí zemi.“